Parlamentul European
2024-2029

Comisia pentru afaceri externe

2025/2020(INI)

18.2.2025

PROIECT DE RAPORT

referitor la rapoartele Comisiei privind Muntenegru pe 2023 și 2024
(2025/2020(INI))

Comisia pentru afaceri externe

Raportor: Marjan Šarec

CUPRINS

Pagina

PROPUNERE DE REZOLUȚIE A PARLAMENTULUI EUROPEAN.....3

EXPUNERE DE MOTIVE.....9

ANEXĂ: ENTITĂȚILE SAU PERSOANELE DE LA CARE RAPORTORUL A PRIMIT CONTRIBUȚII.....11

PROPUNERE DE REZOLUȚIE A PARLAMENTULUI EUROPEAN

referitoare la rapoartele Comisiei privind Muntenegru pe 2023 și 2024
(2025/2020(INI))

Parlamentul European,

– având în vedere Acordul de stabilizare și de asociere între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Muntenegru, pe de altă parte[1], care a intrat în vigoare la 1 mai 2010,

– având în vedere cererea de aderare la Uniunea Europeană depusă de Muntenegru la 15 decembrie 2008,

– având în vedere avizul Comisiei din 9 noiembrie 2010 privind cererea Muntenegrului de aderare la Uniunea Europeană (COM(2010)0670), decizia Consiliului European din 16-17 decembrie 2010 de a acorda Muntenegrului statutul de țară candidată și decizia Consiliului European din 29 iunie 2012 de a începe negocierile de aderare la UE cu Muntenegru,

– având în vedere Regulamentul (UE) 2021/1529 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 septembrie 2021 de instituire a Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA III)[2],

– având în vedere Regulamentul (UE) 2024/1449 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 mai 2024 privind instituirea Mecanismului de reformă și creștere pentru Balcanii de Vest[3],

– având în vedere concluziile Președinției în urma reuniunii Consiliului European de la Salonic din 19-20 iunie 2003,

– având în vedere declarațiile pronunțate la reuniunile la nivel înalt UE-Balcanii de Vest din 13 decembrie 2023 și 18 decembrie 2024, ambele ținute la Bruxelles,

– având în vedere Procesul de la Berlin, lansat la 28 august 2014,

– având în vedere comunicarea Comisiei din 6 octombrie 2020 intitulată „Un plan economic și de investiții pentru Balcanii de Vest” (COM(2020)0641),

– având în vedere comunicarea Comisiei din 8 noiembrie 2023 intitulată „Comunicarea din 2023 privind politica de extindere a UE” (COM(2023)0690), însoțită de documentul de lucru al serviciilor Comisiei intitulat „Raportul pe 2023 privind Muntenegru” (SWD(2023)0694),

– având în vedere comunicarea Comisiei din 8 noiembrie 2023 intitulată „Un nou plan de creștere pentru Balcanii de Vest” (COM(2023)0691),

[1] JO L 108, 29.4.2010, p. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2010/224/oj.
[2] JO L 330, 20.9.2021, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[3] JO L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– având în vedere Comunicarea Comisiei din 20 martie 2024 privind reformele și revizuirea politicilor înainte de extindere (COM(2024)0146),

– având în vedere comunicarea Comisiei din 24 iulie 2024 intitulată „Raportul din 2024 privind statul de drept” (COM(2024)0800), însoțită de documentul de lucru al serviciilor Comisiei intitulat „Raportul pe 2024 privind Muntenegru - situația statului de drept în Uniunea Europeană, Capitol consacrat situației statului de drept în Muntenegru” (SWD(2024)0829),

– având în vedere comunicarea Comisiei din 30 octombrie 2024 intitulată „Comunicarea din 2024 privind politica de extindere a UE” (COM(2024)0690), însoțită de documentul de lucru al serviciilor Comisiei intitulat „Raportul pe 2024 privind Muntenegru” (SWD(2024)0694),

– având în vedere evaluările programului de reformă economică al Muntenegrului făcute de Comisie în prezentarea generală și evaluările de țară din 31 mai 2023 și 13 iunie 2024 și concluziile comune ale dialogului economic și financiar dintre UE și Balcanii de Vest și Turcia, adoptate de Consiliu la 16 mai 2023, și concluziile comune ale dialogului economic și financiar dintre UE și partenerii din Balcanii de Vest, Turcia, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, adoptate de Consiliu la 14 mai 2024,

– având în vedere conferințele interguvernamentale de aderare UE-Muntenegru din 22 iunie 2021, 13 decembrie 2021, 29 ianuarie 2024, 26 iunie 2024 și 16 decembrie 2024,

– având în vedere cea de a 11-a reuniune a Consiliului de stabilizare și de asociere UE-Muntenegru, desfășurată la 14 iulie 2022,

– având în vedere declarația și recomandările adoptate în urma celei de-a 22-a reuniuni a Comisiei parlamentare de stabilizare și de asociere UE-Muntenegru, care a avut loc la 31 octombrie și 1 noiembrie 2024,

– având în vedere aderarea Muntenegrului la NATO la 5 iunie 2017,

– având în vedere raportul special 01/2022 al Curții de Conturi Europene din 10 ianuarie 2022 intitulat „Sprijinul UE pentru supremația legii în Balcanii de Vest: în pofida eforturilor, persistă probleme fundamentale”,

– având în vedere recomandarea sa din 23 noiembrie 2022 adresată Consiliului, Comisiei și Vicepreședintelui Comisiei/Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate privind noua strategie de extindere a UE[4],

– având în vedere rezoluțiile sale anterioare referitoare la Muntenegru,

– având în vedere articolul 55 din Regulamentul său de procedură,

– având în vedere raportul Comisiei pentru afaceri externe (A10-0000/2025),

A. întrucât extinderea este un instrument esențial de politică externă a UE și o investiție geopolitică strategică în pace, stabilitate, securitate și prosperitate;

[4] JO C 167, 11.5.2023, p. 105.

B. întrucât fiecare țară este evaluată în funcție de propriile merite;

C. întrucât Muntenegru a înregistrat cele mai mari progrese în procesul de aderare și beneficiază de un important sprijin public în acest sens;

Angajamentul de a adera la UE

1. ia act de angajamentul ferm al Muntenegrului față de aderarea la UE și confirmă sprijinul său deplin pentru viitoarea aderare a țării la UE;

2. felicită Muntenegru pentru progresele deosebite înregistrate în aplicarea reformelor și a măsurilor legate de UE, susținute de un calendar ambițios și de eforturi colective ale forțelor politice, ale societății civile și ale cetățenilor; felicită Muntenegru pentru îndeplinirea criteriilor de referință intermediare pentru capitolele 23 și 24 și pentru raportul intermediar de evaluare a criteriilor de referință; salută închiderea a încă trei capitole de negociere, totalul ajungând astfel la șase;

3. încurajează toți actorii politici să se concentreze în continuare pe integrarea în UE și pe reformele necesare; subliniază necesitatea stabilității politice, a dedicării și a angajamentului constructiv pe întreg spectrul politic pentru a progresa spre închiderea unor capitole suplimentare; subliniază că reformele adoptate trebuie aplicate eficace pentru a asigura progrese reale;

4. salută alinierea deplină și susținută a Muntenegrului la politica externă și de securitate comună a UE, inclusiv la măsurile restrictive impuse de UE, cum ar fi cele luate în urma războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei; încurajează Muntenegru să consolideze aplicarea măsurilor restrictive și să combată eludarea acestora;

5. felicită Muntenegru pentru sprijinul umanitar și material acordat Ucrainei; reamintește că Muntenegru găzduiește un număr mare de refugiați ucraineni;

6. rămâne profund îngrijorat de ingerințele străine răuvoitoare, de eforturile de destabilizare, de amenințările hibride și de campaniile de dezinformare ale unor actori din țări terțe și îndeamnă Muntenegrul să adopte contramăsuri în cooperare cu UE și NATO; îndeamnă UE și autoritățile muntenegrene să intensifice comunicarea strategică cu cetățenii muntenegreni cu privire la beneficiile procesului de extindere și ale aderării la UE;

7. salută angajamentul reînnoit al parlamentului muntenegrean în Comisia parlamentară de stabilizare și de asociere;

Democrația și domnia legii

8. recunoaște rolul-cheie al parlamentului muntenegrean în procesul de aderare; ia act cu îngrijorare de boicoturile și blocadele politice, precum și de reapariția tensiunilor și a polarizării etnice; solicită un dialog constructiv și un consens mai larg la nivelul întregului spectru politic, acordând prioritate calității legislative; încurajează ferm consultările publice incluzive și transparente și colaborarea periodică cu societatea civilă în procesul decizional;

9. invită Muntenegru să își alinieze pe deplin cadrul juridic electoral la standardele UE și să pună în aplicare recomandările Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa[5]; îndeamnă Muntenegru să sporească transparența și supravegherea cheltuielilor partidelor politice și să prevină utilizarea abuzivă a resurselor de stat în conformitate cu standardele UE;

10. invită autoritățile muntenegrene să stabilească o zi unică a alegerilor municipale la nivel național pentru a spori eficiența guvernanței, a reduce tensiunile politice și a consolida stabilitatea și eficacitatea instituțiilor municipale și de stat;

11. subliniază cât este de important ca funcția publică să aibă un caracter profesionist și transparent și să se bazeze pe merit; invită Muntenegru să modifice și să pună în aplicare legislația relevantă;

12. se bucură de includerea Muntenegrului în Raportul Comisiei din 2024 privind statul de drept;

13. salută progresele înregistrate în punerea în aplicare a principalelor reforme judiciare, adoptarea unui nou cadru strategic și finalizarea numirilor judiciare îndelung restante;

14. îndeamnă Muntenegru să își alinieze în continuare cadrul juridic, inclusiv constituția, la legislația și standardele UE privind independența, responsabilitatea, imparțialitatea, integritatea și profesionalismul sistemului judiciar, să pună în aplicare recomandările internaționale pendinte și să stabilească criterii pentru pensionarea judecătorilor și procurorilor în conformitate cu standardele europene;

15. ia act de măsurile luate în lupta împotriva corupției, inclusiv de noile legi și dispoziții privind protecția avertizorilor de integritate; încurajează Muntenegru să se alinieze în continuare la acquis-ul UE și la standardele UE și să dea curs recomandărilor Comisiei, ale Comisiei de la Veneția și ale GRECO;

16. ia act de activitatea Agenției pentru prevenirea corupției și solicită ca acesteia să i se pună la dispoziție fonduri suficiente; solicită un cadru mai solid de prevenire a corupției;

17. îndeamnă Muntenegru să își alinieze legislația privind armele la legislația UE și la standardele internaționale; se declară consternat de atacul cu arme de foc asupra mulțimii din Cetinje și transmite condoleanțe familiilor victimelor;

18. invită Muntenegru să își alinieze pe deplin politica în domeniul vizelor la cea a UE, în special în ceea ce privește țările care prezintă riscuri în materie de securitate;

Libertățile fundamentale și drepturile omului

19. regretă că grupurile cele mai vulnerabile din societate se confruntă în continuare cu discriminări; invită Muntenegru să adopte o nouă lege împotriva discriminării pentru a îmbunătăți accesul grupurilor vulnerabile la drepturile care li se cuvin; subliniază că respectarea drepturilor minorităților naționale face parte integrantă din acquis-ul UE;

[5] https://www.osce.org/odihr/elections/montenegro/542637.

20. condamnă toate discursurile de incitare la ură și infracțiunile motivate de ură; salută incriminarea rasismului și a discursurilor de incitare la ură;

21. invită autoritățile muntenegrene să abordeze diferența de remunerare între femei și bărbați, să îmbunătățească participarea femeilor la procesul decizional și să combată stereotipurile de gen; este profund îngrijorat de incidența ridicată a violenței de gen;

22. salută noile legi din Muntenegru privind presa și strategia sa pentru politica în domeniu; insistă asupra unei politici de toleranță zero pentru presiunea asupra jurnaliștilor sau hărțuirea acestora, inclusiv de către personalități publice; subliniază că se impune monitorizarea eficace a cazurilor din trecut;

23. regretă nivelul ridicat predominant de polarizare din presă și vulnerabilitatea acesteia la influențe politice și străine; invită autoritățile muntenegrene să asigure independența editorială, instituțională și financiară a serviciului public de radiodifuziune; invită toate entitățile din presă să respecte cerințele legale privind transparența finanțării publice;

24. salută publicarea rezultatelor recensământului populației din 2023; încurajează părțile interesate să le utilizeze în mod nediscriminatoriu;

25. solicită Consiliului pentru cooperare între guvern și ONG-uri să își reia activitatea;

Reconcilierea și relațiile de bună vecinătate

26. reamintește că relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională sunt elemente esențiale ale procesului de extindere; felicită Muntenegru pentru implicarea activă în inițiativele de cooperare regională;

27. regretă că capitolul 31 nu a putut fi închis în decembrie 2024; invită toate părțile implicate să găsească soluții la problemele bilaterale nesoluționate și să acorde prioritate intereselor viitoare ale cetățenilor din Balcanii de Vest; reamintește că ar trebui evitată instrumentarea disputelor bilaterale și regionale nesoluționate pentru a bloca procesul de aderare al țărilor candidate;

28. încurajează Muntenegru să aplice o abordare proactivă în tratarea cazurilor de crime de război și să asigure accesul victimelor la justiție și la despăgubiri;

Reformele socioeconomice

29. se bucură de includerea Muntenegrului în mecanismul de plată SEPA, reducând costurile pentru cetățeni și întreprinderi;

30. consideră binevenit Planul de creștere pentru Balcanii de Vest și Mecanismul de reformă și creștere pentru Balcanii de Vest; felicită Muntenegru pentru adoptarea unei agende de reforme și încurajează punerea sa deplină în aplicare; subliniază importanța unor consultări incluzive cu părțile interesate în etapele de proiectare, punere în aplicare, monitorizare și evaluare;

31. încurajează Muntenegru să utilizeze optim toate fondurile UE și să își alinieze în continuare legislația privind prevenirea fraudei la cea a UE; reamintește că finanțarea oferită de UE este condiționată;

32. ia act cu satisfacție de creșterea economică a Muntenegrului; solicită mai multe măsuri pentru a reduce deficitul bugetar și datoria publică și pentru a elimina și mai mult scutirile de impozite indirecte care nu se aliniază la acquis-ul UE;

33. încurajează autoritățile muntenegrene să stimuleze transformarea digitală și să aplice politici în domeniul pieței forței de muncă, care să aibă la bază studii documentate;

34. solicită o mai mare transparență în achizițiile publice, în special în ceea ce privește procedurile prin acorduri interguvernamentale, precum și respectarea deplină a normelor și principiilor UE;

Energie, mediu și conectivitate

35. îndeamnă Muntenegru să promoveze tranziția verde, să își îmbunătățească cadrul instituțional și de reglementare și să consolideze reziliența energetică prin adoptarea și punerea în aplicare a planului național privind energia și clima, prin adoptarea legislației privind eficiența energetică și prin integrarea în continuare pe piețele energetice ale UE;

36. încurajează adoptarea unor strategii sectoriale pentru gestionarea deșeurilor, calitatea aerului și a apei, protecția naturii și schimbările climatice, asigurând planificarea strategică a investițiilor;

°

° °

37. încredințează Președintei sarcina de a transmite prezenta rezoluție Consiliului, Comisiei, Vicepreședintelui Comisiei/Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, guvernelor și parlamentelor statelor membre, precum și Președintelui, Guvernului și Parlamentului muntenegrean.

EXPUNERE DE MOTIVE

Muntenegru este o națiune cu o istorie bogată, chiar dacă uneori turbulentă. Deși nu este nici intenția mea, nici de datoria noastră colectivă să zăbovim asupra trecutului, realitatea politică și socială actuală a țării rămâne profund conturată de trecutul său. Chiar dacă nu este necesar să rediscutăm evenimente din trecut, trebuie să le avem în vedere în permanență. În cadrul întâlnirilor mele cu un spectru larg de personalități politice – de la reprezentanți ai societății civile și primari până la Președintele țării – am dobândit informații valoroase care mi-au permis o mai bună înțelegere și au confirmat unele dintre observațiile mele anterioare.

Muntenegru se găsește într-un scenariu politic cunoscut: guvernare timp de trei decenii de același partid, cu un rol esențial în asigurarea independenței națiunii și în aderarea acesteia la NATO. Însă această guvernare de lungă durată a lăsat în urma sa și numeroase probleme nerezolvate, pe multe dintre care fie nu le-a rezolvat, fie, în unele cazuri, partidul aflat la putere chiar le-a creat. Actuala coaliție aflată la guvernare este foarte pestriță, necesitând un important efort de coordonare și, prin urmare, acceptarea a diverse compromisuri. Astfel, ar fi inexact să se afirme că Muntenegru nu dispune de o democrație funcțională. În plus, peisajul mediatic al țării prezintă un nivel de pluralitate care depășește cu mult ceea ce se poate constata în regiune.

În 2024, coaliția aflată la guvernare, în colaborare constructivă cu opoziția parlamentară, a înregistrat progrese remarcabile în adoptarea unei legislații esențiale pentru închiderea capitolelor de negociere foarte importante. Muntenegru a încheiat cu succes trei dintre cele patru capitole anticipate – o realizare care nu ar trebui subestimată. Capitolul rămas este blocat temporar de obiecțiile Croației, dar rămâne ferm pe ordinea de zi.

Mai sus, am făcut referire la importanța trecutului, care este deosebit de relevant pentru acest capitol nesoluționat, deoarece este adânc înrădăcinat în contextul istoric al celor două țări vecine. Deși consider că acest impas temporar este un obstacol nefericit, sunt încrezător că va fi în cele din urmă soluționat în conformitate cu valorile europene – chiar temelia Uniunii Europene și rațiunea sa de a fi.

Coaliția aflată la guvernare și-a reafirmat angajamentul de a adopta modificările legislative necesare pentru a promova alinierea Muntenegrului la Uniunea Europeană, facilitând astfel finalizarea procesului de negociere. Sondajele de opinie publică indică în mod constant în rândul cetățenilor muntenegreni un sprijin ferm pentru aderarea la UE. Acest sprijin generalizat reprezintă un impuls suplimentar pentru ca autoritățile să continue cu reformele și măsurile legislative necesare pentru acest proces.

Pentru ca statul să funcționeze corect, administrația locală trebuie și ea să funcționeze eficient. Însă legislația electorală actuală, care permite desfășurarea alegerilor locale la date diferite, iar nu într-o singură zi la nivel național, împiedică această bună funcționare. Această inconsecvență generează tensiuni politice care, având în vedere dimensiunea și populația țării, au ramificații mai ample la nivel național. În plus, subminează eficacitatea operațională a administrației locale, dar și de stat. Ar trebui introduse modificări ale legislației electorale pentru a rectifica aceste inconsecvențe și pentru a viza alte chestiuni nesoluționate legate de procesul electoral.

Este esențial să se vizeze sistemul judiciar, care trebuie să fie clar o ramură independentă a puterii, mai ales pentru că una dintre marile dificultăți cu care se confruntă Muntenegru este

combaterea criminalității și a corupției. Nu ar fi însă corect să spunem că această chestiune se referă doar la Muntenegru - nicio țară nu este imună la astfel de probleme. Există însă diferențe în modul în care țările abordează și rezolvă aceste probleme. În discuțiile cu autoritățile, am observat un nivel ridicat de conștientizare al acestor probleme, adică un semn pozitiv și încurajator.

Evaluarea mea generală este că există voință politică pentru a continua pe calea europeană. Este totuși imperativ să se asigure că fluctuațiile zilnice ale vieții politice care decurg, în opinia noastră, din numărul mare de partide politice, fiecare urmărind să își asigure propria poziție, nu împiedică adoptarea legislației esențiale necesare pentru finalizarea procesului de negociere. Legislația trebuie să fie cât mai eficientă posibil și nu să cedeze ispitei de a fi doar „elegantă”.

Mai presus de orice, Muntenegru ar trebui să tragă învățăminte din bogata și frumoasa sa istorie, recunoscând progresele considerabile pe care le-a înregistrat. Ca stat independent și suveran, Muntenegru ar trebui să avanseze fără vreun complex legat de dimensiunea sa. Muntenegru are toate șansele de a adera la UE în cursul mandatului actual al instituțiilor europene.

ANEXĂ: ENTITĂȚILE SAU PERSOANELE DE LA CARE RAPORTORUL A PRIMIT CONTRIBUȚII

ENTITĂȚILE SAU PERSOANELE DE LA CARE RAPORTORUL A PRIMIT CONTRIBUȚII

Raportorul declară sub responsabilitatea sa exclusivă că nu a primit nicio contribuție de la nicio entitate sau persoană care trebuie menționată în prezenta anexă în conformitate cu articolul 8 din anexa I la Regulamentul de procedură.